

POSTANOWIENIE

Dnia 1 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz (przewodniczący)

SSN Piotr Mirek

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (sprawozdawca)

w sprawie **B. Z.** ,

skazanego za czyn z art. 27 k.k. KKWP w zw. z art. 225 § 1 k.k. z 1932 r.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej, na posiedzeniu w dniu 1 grudnia 2021 r.,

zażalenia pełnomocnika wnioskodawcy – A.Z., syna B.Z. – na postanowienie

Wojskowego Sądu Okręgowego w P. z dnia 17 września 2021 r., Ko (...), o

niewwzględnieniu wniosku o wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem b.

Wojskowego Sądu Rejonowego w W. z dnia 9 stycznia 1953 r., sygn. akt Sr (...),

na podstawie art. 437 § 1 k.p.k.

postanowił

zaskarżone postanowienie utrzymać w mocy.

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 20 maja 2021 r. pełnomocnik A. Z., syna B. Z. , wystąpił do Wojskowego Sądu Okręgowego w P. o:

1. wznowienie postępowania w sprawie o sygn. akt Sr.(...) b. Wojskowego Sądu Rejonowego w W., zakończonej wydaniem prawomocnego orzeczenia w dniu 9 stycznia 1953 roku, w części skazującej B. Z. na karę 15 lat pozbawienia wolności, w związku z popełnieniem przez niego czynu określonego z art. 27 KKWP w zw. z art. 225 § 1 k.k., tj. lit „b” tegoż orzeczenia;
2. o uchylenie w trybie art. 547 § 3 k.p.k. wyroku w części wskazanej w pkt 1 wniosku oraz uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu czynu

określonego z art. 27 KKWP w zw. z art. 225 § 1 k.k., tj. lit. „b” tegoż orzeczenia;

3. przyznanie na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania, w tym kosztów ustanowienia pełnomocnika w postępowaniu wznowieniowym, w wysokości 6-krotności stawek minimalnych, z uwagi na wysoki stopień szczegółowości oraz zawłości sprawy oraz wydatków przedstawionych przez pełnomocnika wnioskodawcy w spisie kosztów.

Postanowieniem z dnia 17 września 2021 r., w sprawie o sygn. akt Ko (...), Wojskowy Sąd Okręgowy w P. nie uwzględnił powyższego wniosku.

Na powyższe postanowienie zażalenie złożył pełnomocnik wnioskodawcy, który zaskarżył je w całości. W zażaleniu podniósł dwa zarzuty:

1. „obrazę przepisu prawa karnego procesowego, która miała wpływ na treść zaskarżonego wyroku, tj. art. 7 k.p.k. polegającą na przekroczeniu zasad swobodnej i wszechstronnej oceny dowodów w analizie zgromadzonego materiału dowodowego, w szczególności ustalenie, że mimo wskazanej podstawy umorzenia postępowania o sygn. akt S. (...), tj. art. 322 § 1 k.p.k. przez prokuratora Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, to z treści rzeczonego uzasadnienia postanowienia o umorzeniu postępowania wynikają wprost nazwiska funkcjonariuszy, którzy w trakcie postępowania sądowego stosowali wobec B. Z. niedozwolone metody śledcze, a zatem zaistniały przesłanki z art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k.;
2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę skarżonego orzeczenia, mający wpływ na jego treść poprzez błędne przyjęcie, że nie istnieje możliwość dokonania rozważań w przedmiocie przesłanki określonej w przepisie art. 541 § 1 k.p.k., pozwalającej na orzekanie w kwestii wznowienia postępowania, podczas gdy w związku z toczącym się postępowaniem sądowym przed Sądem Rejonowym w W., sygn. akt Sr (...) dopuszczono się przestępstwa poprzez stosowanie [przymusu – uzupełnienie SN] przez funkcjonariuszy przeprowadzających z B.Z. czynności procesowych”.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania

oraz o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za II instancję, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie, dlatego też Sąd Najwyższy postanowił utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie.

Pomimo tego, że skarżący stawia dwa zarzuty – obrazy prawa procesowego w postaci art. 7 k.p.k. i błędu w ustaleniach faktycznych, mających wpływ na treść orzeczenia, w rzeczywistości kwestionuje zastosowanie przez Sąd I instancji art. 541 § 1 k.p.k., na podstawie którego uznano, że postanowienie o umorzeniu śledztwa, wydane na podstawie art. 322 § 1 k.p.k., nie stanowi orzeczenia dającego podstawę do ubiegania się o wznowienie postępowania, przy czym skarżący odnosi się tak do samej podstawy umorzenia, jak i merytorycznej zawartości, w tym ustaleń faktycznych, które wynikają z tego postanowienia.

Przepis art. 541 § 1 k.p.k. wyraźnie stanowi, że czyn, o którym mowa w art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k. i który miał być popełniony w związku z postępowaniem karnym dając tym samym podstawę do jego wznowienia, musi być ustalony prawomocnym wyrokiem skazującym, chyba że orzeczenie takie nie może zapaść z powodu przyczyn wymienionych w art. 17 § 1 pkt 3-11 lub w art. 22 k.p.k. Toteż składając wniosek o wznowienie wnioskodawca jest zobowiązany załączyć do niego wyrok skazujący lub postanowienie „blokujące” jego wydanie z powodów wymienionych w art. 17 § 1 pkt 3-11 k.p.k. lub art. 22 k.p.k. Tylko w przypadku odmowy wszczęcia lub umorzenia postępowania w oparciu o jedną z negatywnych przesłanek procesowych wymienionych w tych przepisach można skutecznie ubiegać się o wznowienie postępowania na podstawie art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k. Wskazane w przepisie art. 541 § 1 k.p.k. wyliczenie ma charakter zamknięty i nie może być wykładane rozszerzająco. Przemawia za tym fakt, że jest to przepis normujący instytucję prawną o charakterze szczególnym – nadzwyczajny środek zaskarżenia w postaci wniosku o wznowienie postępowania. Dodatkowo, już na poziomie wykładni językowej ustawodawca nie pozostawił pola do wykładni rozszerzającej – dokonał konkretnego wyliczenia, nie zawierając jednocześnie sformułowania „w szczególności” lub podobnego. Wreszcie, wyłączenie nawet części negatywnych przesłanek procesowych z art. 17 k.p.k., konkretnie podstaw odmowy wszczęcia

lub umorzenia postępowania z art. 17 § 1 pkt 1-2 k.p.k. prowadzi do wniosku, że podstawą wniosku o wznowienie postępowania w oparciu o podstawę z art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k. może być wyłącznie orzeczenie wydane na podstawie jednej z przyczyn literalnie wymienionych w art. 541 § 1 k.p.k.

Sąd Najwyższy w niniejszym składzie w pełni akceptuje stanowisko orzecznicze wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2020 r., I KZP 12/19. Wskazano w niej, że „wniosek o wznowienie postępowania oparty na podstawie z art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k. spełnia wymogi formalne wskazane w art. 541 § 2 k.p.k., jeżeli wskazuje na prawomocny wyrok skazujący za popełnienie przestępstwa w związku z postępowaniem objętym wznowieniem postępowania albo jeżeli w swojej treści wskazuje na orzeczenie zapadłe w postępowaniu karnym, stwierdzające niemożność wydania wyroku skazującego z powodu przyczyn wymienionych w art. 17 § 1 pkt 3-11 k.p.k. lub w art. 22 k.p.k. W tym ostatnim wypadku we wniosku muszą być jednak przywołane okoliczności świadczące o dopuszczeniu się przestępstwa w związku z postępowaniem, jeżeli takich okoliczności nie zawiera w swojej treści wskazane orzeczenie”. Z przywołanego stanowiska wynika, że niekiedy nawet samo wskazanie orzeczenia, o którym mowa w art. 541 § 1 *in fine* k.p.k. nie jest wystarczające, albowiem oprócz niemożności wydania wyroku skazującego konieczne jest wykazanie „ustalenia przestępstwa” i jego hipotetycznego chociaż wpływu na wynik postępowania, które ma zostać wznowione. Tym samym tym bardziej nie jest możliwe wznowienie postępowania, które miałyby nastąpić w oparciu o postanowienie zapadłe na podstawie niewymienionej w przepisie art. 541 § 1 k.p.k. i jednocześnie nakazujące poszukiwania „ustalenia przestępstwa” wbrew sentencji tego postanowienia.

Dlatego też zawarte w zarzutach i uzasadnieniu zażalenia uwagi dotyczące wskazania w postanowieniu o umorzeniu śledztwa nazwisk konkretnych funkcjonariuszy, którzy mieli dopuszczać się niedozwolonych metod śledczych wobec b. Z. , pozostają bez znaczenia z punktu widzenia przesłanek wznowienia postępowania. Z zażalenia zdaje się wynikać, że jego autor kwestionuje postępowanie prowadzone przez prokuratora Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu i zasadność jego umorzenia z powodu niewykrycia sprawcy, wskazując, że w istocie sprawcy zostali zidentyfikowani. W takiej sytuacji

skarżący ma możliwość dążyć do wzruszenia postanowienia o umorzeniu postępowania, do czego podstawę stanowi chociażby art. 327 § 1 k.p.k. (o czym mowa także w ostatnim akapicie postanowienia o umorzeniu śledztwa), i w przypadku następczego prawomocnego zakończenia postępowania albo wyrokiem skazującym, albo jedną z decyzji, o której mowa w art. 541 § 1 *in fine* k.p.k., dopiero ubiegać się o wznowienie postępowania. Aktualnie, postanowienie o umorzeniu postępowania na podstawie art. 322 § 1 k.p.k. z powodu niewykrycia sprawcy ani nie mieści się w katalogu podstaw decyzji odmownych, który został zawarty w art. 541 § 1 *in fine* k.p.k., ani nie zawiera „ustalenia przestępstwa”, o którym mowa w tym przepisie.

Trzeba zauważyć, że pomimo ustalenia danych konkretnych funkcjonariuszy wykonujących czynności procesowe z B. Z., to sam B. Z. podczas okazania fotografii nie rozpoznał żadnej z osób, która miała wobec niego stosować niedozwolone metody śledcze, a tablice pogładowe zawierały wizerunek większości wymienionych funkcjonariuszy. Z kolei w odniesieniu do S. W. , który miał być osobą najczęściej przesłuchującą B. Z. , to pomimo przeprowadzonych czynności nie pozyskano jego akt osobowych, na skutek czego nie ustalono pełnych danych osobowych niezbędnych do identyfikacji, a także wizerunku. Dodatkowo podczas okazania B. Z. wskazał, że wśród okazywanych fotografii nie ma wizerunku S. W.. Tym samym w toku postępowania prokuratorskiego nie ustalono sprawcy lub sprawców przestępstwa, które miało zostać popełnione na szkodę B. Z..

Mając na względzie powyższe okoliczności, nieuwzględnienie wniosku o wznowienie postępowania przez Wojskowy Sąd Okręgowy w P. na podstawie argumentacji, że mające stanowić jego podstawę postanowienie o umorzeniu postępowania na podstawie art. 322 § 1 k.p.k. z powodu niewykrycia sprawcy nie realizuje przesłanki wznowienia z art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 541 § 1 k.p.k., jest w pełni prawidłowe, dlatego też Sąd Najwyższy postanowił utrzymać je w mocy.

Mając na względzie podjęte rozstrzygnięcie oraz zasady rządzące ponoszeniem kosztów postępowania karnego, wniosek pełnomocnika wnioskodawcy o zasądzenie na rzecz wnioskodawcy kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, nie zasługiwał na uwzględnienie.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w części dyspozytywnej niniejszego postanowienia.